

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrta leta 80 kr. — Naročnina se pošilja upravnistvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice, št. 5. — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr.

Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Novi časi, nove šege.

I.

Kakor smo ljudje, čisto lahko se nam pri-godi, da pretiramo stvari in torej kako povzdignemo višje ali pa jo stavimo nižje, kakor je v resnici. V tem je krivica ali ona ni na strani taci stvari, ampak je le na naši strani.

Taka krivica godi se stoletju. v katerem živimo. Od nekaterih se povzdiguje, češ, da je „stoletje osvete“ — take, da ji ni enake v zgodovini, drugim pa se dozdeva, da se v njem samo ali vsaj iz večine podira in to v taki meri, da se bližamo čedalje bolj prevratu vsega, kar še drži družbinsko življenje dosehmaj po koncu.

Človek se v tem nehoté praša: kje je resnica? Da povemo resnico, mi v tej oceni ne stojimo ne na strani prvih in ne na strani drugih sodnikov. Radi priznamo, da ima naše stoletje dokaj dobrega ali tudi ne smemo si prikriti, da se rodéva v njem marsikatera spaka in kar je huje, po gostem se kaže še na-njo, češ, da je čvrst in zdrav otrok časa. Tacih spak nam ne manjka v tem stoletju, toda ni jih težko izpoznati in mi kažemo bralcem „Slov. Gosp.“ na-nje večkrat in tako, kakor ravno nanese potreba.

Dnes pa imamo spako časa pred očmi, katera ne izpozna človek lahko pa tiči vendar skorej povsodi, najrajši pa še je tam, kjer jo človek najmanj slutiti. Ime ji je — da ni lepo, za to mi ne moremo — sleparija. V naših dneh je je sila veliko.

Svoje dni so imeli nekako sleparijo, toda bila je ona bolj vrste, v posesti diplomatje t. j. možje, ki delajo osodo ljudstev ali držav, mir in vojsko, a sedaj to spako, ali ona je več ali manj slabe vrste, naletimo gori in doli; doma je v nizki koči in v visoki palači in pridemo ji pri ljudeh na sled bodi v njih govorjenju, bodi v dejanju, to pa se ve, da samo takrat, ako smo je še sami prosti. Ako pa to nismo, bode nam ona, če jo kje zasledimo, samo še šega

in more biti še ji rečemo celo, da je razvada, več pa tudi ne. Dokler ne trpimo vsled nje mi škode, nič nam ne bode za-njo dalje mar.

Ne vemo, ali nam se dozdeva, da je ravno to največ krivo one sleparije, kar je vidimo sedaj na političnem polju. Še le četrta stoletja teče, odkar si volimo poslance, da so c. kr. vladi na pomoč pri postavah in sploh, kjer gre za koristi države. To je velika pravica in bili smo je veseli, da-si je mi nismo nikjer po polnem dosegli. Sovražna roka nam jo je bila koj s kraja močno pristigla.

Pač si je te pravice slov. ljudstvo sedaj že pridobilo nekaj, toda le malo po malem in samo tam, kjer je ono bolj zavedno in torej nima toliko izdajic — na Kranjskem. Kar se tiče pa nas na Malem Štajarju in tudi več ali manj na Goriškem, imamo že sicer svoje poslance v dež in drž zboru za kmečke skupine ali za mesta in veliko posestvo pogrešamo še jih mi do cela in na Goriškem vsaj deloma, na Koroškem pa ima slov. ljudstvo v rokah sedaj toliko, kakor nobene pravice.

Grof Taaffe in njegovo ministerstvo ima to ali bolje rečemo, ima vsaj to za-se, da ne pusti kovati še več in hujih spon ter nas djati va-nje. Več še nimamo od njega, kolikor se kaže dosehmaj. Vse eno pa so sedaj ultra-nemški petelinje in še nekaj drugih sila hudi na-nj. V njih očeh je to strašna krivnja za ministerstvo, godi se huda krivica njim in neznana sila dela se neki stranki, v čije imenu govore, ali pa storé to po pravici ali po krivici, razkaže se nam še po času gotovo.

V tem in edino v tem leži vse ono zatiranje nemštva, o katerem se govori ali piše v listih, ki so tej neplemeniti sodrgi v službi. Ali ji to kdo verjame? Stvar sama na sebi je tako neumna, da bi človek mislil, da je ni možno verjeti, toda kaj vemo? Pri nekaterih ljudeh je v tem oziru vse mogoče. Boji se jih mnogo za ljubi kruhek, na slov. zemlji služi se z lehka, ležje, kakor drugje.

Mi imamo sicer vse spoštovanje do nemškega ljudstva, cenimo tudi nemško omiko do volje in menimo torej, da se razvidi ta grda sleparija, katero so nemški ali nemčurski kruhoborci spleli, med Nemci, med njimi, ki so v resnici Nemci, prej ali slej do cela, toda dvomimo še zmerom, ali bodo le-ti imeli dovolj srea, to očitno izpoznati, tedaj te kričače zaginati tje, kamor gredó, ne maramo, če v Kamerun. Toliko pa je gotovo, da v našem cesarstvu zanje ni prostora. Druga sodba čez nje ni mogoča.

Ali kakor pravimo, za gotovo tega ne vemo, pač pa je naše popolno prepričanje tako: Ko bi mi sedaj v teh vrstah rekli, da zatira slov. ljudstvo Nemce, da pri nas Nemcu ni več obstati in da si nemški uradnik, ki zasramuje, kjer more, naše ljudstvo, ni več svest življenja — ko bi mi, pravimo, to rekli, naše ljudstvo, če tudi ne dosega v svoji omiki omike naših Nemcev, na glas bi upilo, da to ni resnica, nego je vse gola — sleparija.

Govor g. Bož. Raiča v državnem zboru

dne 19. marelja t. l.

(Konec.)

§ 39 postave za Štajersko dne 8. februarja 1869 se glasi: „Jeden deželnih nadzorikov naj bode popolnoma vešč slovenskega jezika.“

Kljubu večkratnim pritožbam se ta paragraf trdovratno pozablja in v nemar pušča. Mar vlada ne pozna te postave? Dovolj sramotno, ako je ne pozná, in še slabše, ako pozna ta paragraf in trpi nepostavno dejanje in ga še podpira.

Naši škofje se potujčujejo, da bi v zvezi z njimi pospeševali iznarodjenje slovenskega ljudstva; da, še več, odlikujejo se posamezne uradne osebe morebiti iz dobrega namena, morebiti pa tudi ne.

Gre tukaj za prigodbo v Ptujem. Načelnik pošte je bil tožen, da ni odpošiljal pisem s slovensko adresno in s slovensko naznanjenim krajem, ali prav za prav ne tje, kamor bi bila iti morala. Ko je bila tožba vložena, je dobil ukor.

A kaj se je še zgodilo? Malo mesecev po tem je bil dekoriran in v kratkem se je pokazalo, da je za 13.000 gld. in še nekaj več erar ogoljufal. Tako je tudi v nekaterih drugih slučajih, katerih ne bom navedel. Rečem pa le toliko, da spričenje se od zgoraj razširja: riba pri glavi začne smrdeti. Druge osebe se ostró kaznujejo, ako le kaj pregreše, naši tlačitelji pa, ako ravnaajo zoper državne osnovne postave, dobivajo pa še odliko. Da, prijatelj, to je vse kaj družega; kar sme Jaka, ne sme Jurij.

Povzamem stvar še enkrat. Slovenci zahtevajo od slavne vlade (bere):

1. Prej omenjena resolucija naj se popolnoma izvrši, kar se tiče učnega jezika na gimnazijah in učiteljskih v slovenskem jezikovnem ozemlju.

2. Slovenski jezik kot materni jezik učencev naj se na gimnazijah podučuje, kakor to velewa osnovni črtež l. 1849, str. 145. Tam se namreč bere: V tem slučaju, ako je materni jezik učencev slovenski, naj se v I. in II. razredu za slovenski jezik vzamejo 4 ure, v III. in IV. razredu po 3 ure; na viši gimnaziji v I. razredu 2, v II., III. in IV. razredu pa po 3 ure.

3. V ljudski šoli v slovenskem jezikovnem ozemlju naj bode materni jezik podučni jezik po vseh razredih.

4. Nadzorstvo humanističnih predmetov na spodnje-štajerskih srednjih šolah naj se izroči strokovnjaku, ki je slovenskega jezika popolnoma zmožen; za slovenske ljudske šole naj se imenuje tudi nadzornik slovenskega jezika zmožen, do katerega bode imelo zaupanje tudi slovensko ljudstvo. Dalje slovensko uradovanje v slovenskem jezikovnem obsegu, naj se razpišejo in na novo namesté vse učiteljske službe, ki so do sedaj nameščene brezpostavno in brez razpisa.

Postavno smo opravičeni zahtevati, da se to izvrši. Ako je vlada voljna izpeljati te postavne zahteve, dobro, potem je storila svojo dolžnost, ako pa ne, bodemo se v tem zboru tudi po tem ravnali. Ko je stanje Slovencev tako neprijetno in zdvojeno, lahko bi se zgodilo, da bi slovensko ljudstvo odreklo davke in novake, kajti Slovenec kot avstrijski državljan ne žrtvuje blaga in krvi državi, da bi ostal tudi znanprej brez prava in se smel vničiti, marveč edino za to, da bi popolno vžival....

Predsednik ugovarja, rekoč, da mora opomniti poslanca, da po opravljenem redu ni dopuščeno govora prebirati.

Poslanec Raič: Da, ko bi tukaj obravnavali v maternem jeziku, bi šlo lažje. Rekel sem toraj: da bi popolno vživali popolne in ustavne pravice in dobrote. Pa, kakor sem rekel, glasoval bodem, da se sprejme državni proračun.

Gospodarske stvari.

Kako kravam osepnice ozdraviti.

Osepnice so pri kravah pogostna in neprijetna bolezen, neprijetna za živino in za gospodarja. Nevarna sicer ni, kajti blizo v treh tednih je prišla in prešla, ne da bi bila na kravi večjo škodo naredila. Osepnice se prikažejo na vimenu in na zizkih kravinah. Vse bina njihova daje ono tvarino, s katero se navadno ljudem osepnice stavijo, da jih dosti bolj nevarnih človeških osepnic obvarujejo.

Prva prikazen osepnic pri kravi so vneti rudeči obročki na vimenu in zizkih, ki se pozneje v bulice spreminjajo; njih premer iznaša navadno 2.63 centimetra. Te male bulice so zelo občutljive, za to pa tudi kravam, ki imajo osepnice, dojitva ali molža napravlja mnogo bolečin. Okoli po 10. dnevu se nad bulami napravi krasta in to je znamenje, da je bolezen vrhunec dosegla. Krasta se posuši po časn in se potem sama od sebe odlušči in s tem je bolezen pri kraju.

Buline kraste se ne smejo s silo odpraviti, ampak treba je počakati, da same od sebe odpadejo. Dokler ima krava osepnice, ni dobro krave z roko dojeti ali molzti, ampak s pomočjo molznih cevic. Tudi slamnata cevica ali peresna cev more v to opravilo služiti. Vendar pa je pri tem delu treba paziti, da se krava v zizkih s cevico ne rani; za to je pač svetovati, da si gospodar umetnih molznih cevic omisli, pri katerih ni nobene nevarnosti, da se krava rani. Dobro je kravi osepnično vime z mažo mazati, ki se je iz špermaceta in glicerina naredila. To se mora po večkrat izgoditi. Na dalje je dobro kravi po 18 gramov glauberjeve soli na dan dati, to ji znižuje mrzlico, ki je z osepnicami vsakokrat v zvezi.

Že večkrat se je zastavilo vprašanje, ali mleko osepničnih krav ni za človeško zdravje škodljivo. To še do današnjega dne ni do pičice dognano in rešeno, za to pa ni dobro mleka, ki se je od osepničnih krav namolzlo, v človeško hrano porabljavati. Osepnice so bolezen in mleko od osepnične krave ne more človeku posebno hasnovito biti. V poštenem gospodarstvu se mleko od osepničnih krav nikdar ne porablja ne za na prodaj, ne doma v človeško hrano. To je mlekar svojim kupcem po svojem dobrem imenu in po svoji vesti dolžen. Za vodilo naj mu služi pregovor: „Pošteno velja.“

Nalezna kravjih osepnic se mora tudi iz tega stališča smatrati, da se ne prenese na druge živali. Za to se nasvetuje osepnično kravo od drugih proč zapreti ali vsaj postaviti. Tudi ne sme tista oseba, ki osepnično kravo doji ali molze, drugih krav molzti. Če pa že mora tako biti, naj pa zdrave krave prej pomolze in po tem še le osepnično.

Slednjič treba še omeniti, da osepnice naj večkrat mlade krave napadejo in da jih tista krava, ki jih je jedenkrat že prestala, ne dobi lahko v drugič.

Sejmovi. Dne 1. maja pri sv. Barbari v Halozah, v Celju, v Dobju, pri sv. treh Kraljih v slov. gor., na Hajdinju, na Muti, na Ljubnem, v Veračah, v Trbovljah, v Velenju in Vržeju. Dne 3. maja pri sv. Križu na Murskem polju, v Vojniku, v St. Lenartu, na Ptujski gori, v Rogacu, v Selnici pa v Cirkovcah. Dne 4. maja pri sv. Trojici v slov. gor., sv. Juriju pri Celju,

v Gornjem gradu, v Vidmu, v Slov. Bistrici in v Svičini. Dne 5. maja na Vranskem, na Rodnah, v Lučanah pa na Ptuju. Dne 6. maja pa v Radgoni in na Bregu v Ptuju.

Dopisi.

Iz Ljutomera. (Nemški jezik v ljudski šoli.) Znana resolucija štajerskega deželnega zbora, kjer so se zoper njo borili naši narodnjaki, zahteva, da bi se poduk v nemškem jeziku na slovenskih ljudskih šolah še bolj razširil ter je povzročila, da je vis. c. kr. dež. šolski svet to vprašanje še enkrat vsem šolskim oblastim na slovenskem Štajerskem predložil za končno rešenje, torej nam Slovencem; kajti naši sosede Nemci imajo že itak v tem oziru svojo „extrawurst“. Radovedni smo, kaj bo vis. c. kr. šolsk. svet v tej zadevi končno ukrenil; taisti je postavil vsem slovenskim šolsk. oblastim vprašanje, s katerim šolsk. letom naj bi se začel poduk v nemškem jeziku, in koliko ur na teden naj se temu predmetu odloči. To vprašanje pretresujejo zdaj naši krajni in okrajni šolski svet, ker gre njim po postavi pravica v prvi vrsti se izreči. Naš Ljutomerski kr. šolsk. svet je sklenil, „da naj se začne poduk v drugem deželnem, t. j. nemškem, jeziku na naši štirirazredni šoli s tretjim šolskim letom, ako to dotični starši za svoje otroke zahtevajo; vendar pa mora ta predmet imeti svoje posebne ure, in ne sme se s tem podukom krajšati po postavi določeno število ur za slovenski jezik.“ — To je jasen odgovor na prizadevanje dež. poslanca za naš trg, g. dr. Aussererja, ki se je toliko v graškem dež. zboru trudil, rešiti Nemčijo, barem na južnem Štajerskem. Še bolj zanimivo pa za tega gospoda bode, ako izve, da so se za ta predlog v našem kraj. šolsk. svetu potegnili celo naši nasprotniki, njegovi volilci iz Ljutomera; celo taisti so spoznali, da se s podukom nemškega jezika brezuspešno, na škodo drugim šolsk. predmetom na slovenskih ljudskih šolah čas prikrajšuje. Tako toraj sodijo po svoji hladni pameti celo naši Nemci. To se jim na čast mora tukaj pripoznati. — Kolikor je meni znano, izrekli so se drugi kraj. šolsk. sveti našega okraja: Sv. Križ, Veržej, Cezanjevci, itd., „da naj se poduk nemškega jezika kot predmeta na zvrstajnih šolah popolnoma opusti, ker je to brezuspešno in ker se s tem le čas drugim predmetom krajša.“ — To naj bi si vzeli kr. šol. sveti na slov. Štajerskem kot vodilo pri tem važnem vprašanju. K temu si doizvolim še dostaviti, da so vsi ti poskusi z nemškim jezikom na naših slovenskih ljudskih šolah, soseben na kmetih, popolnoma nepostavni, kajti naši učni načrti nikjer ne govoré niti ne določujejo ure za poduk v drugem deželnem jeziku, sicer bi to naše zgornje Štajerce hudo zadelo, če bi bili prisiljeni vpeljati slovenščino kot predmet na

svojih šolah; ampak iz taistih je razvidno le določno število ur za učni jezik. Ta pa je vendar pri nas le slovenski. To pa bi morali naši slov. poslanci vzeti enkrat na rešeto ter drugim gospodom pokazati, kako zoperpostavno in zoperpedagogično se pri nas Slovencih s šolo eksperimentira.

Od sv. Ane v Slov. goricah. (Posnemanja vredno.) Visoki c. kr. dež. šolski svet želi poduk v drugem deželnem jeziku t. j. nemščini pri nas vrediti in je radi tega poslal naredbo na dotične krajne šolske svete, naj ti svoja mnenja o tem javijo. Krajni šolski svet pri sv. Ani je radi tega dne 18. aprila sklenil, da se ima drugi deželni jezik, tedaj oziroma nemščina na tukajšnji šoli še le v začetku 4. šolsk. leta poučevati začeti, in sicer samo jedno uro na teden, obsega pa predmet: čitanje in pisanje v nemščini. Opozarjam toraj vse šolske može, da, ako uže drugače ni, vsaj gledajo na to, da se jim olehkoti pretežavno breme. Naj se za to dotičnih sej krajnega šolskega sveta gotovo udeležijo. Po svojem prepričanju, kakor tudi uže velikokrat, bodo tudi tu krenili, kar hasni našemu ljudstvu, ne pa kar le nemškutariji služi. Kakor je uže delj časa znano, ima se mnogospoštovani in velecejenjeni gospod c. kr. okr. glavar dr. Netolička iz Radgone v istem dostojanstvu v Celje prenesti. S srca mu želimo to povišanje v službi, ker se je tukaj vsem strankam ves čas svojega poslovanja kazal kot nepristranskega in značajnega uradnika. Čestitamo! Krajnemu šolskemu svetu sv. Anovskemu pa kličemo slava! in priporočimo ga drugim v posnemo. A. V—j.

Iz Sitarovec pri Mal. nedelji. (Marsikaj.) Letos ima bela ženica v našej fari, kakor tudi v okraju, obilno posla, ne mine skoraj dan, da ne bi imeli mrliča, včasih celo več. Ljudje umirajo večjidel po kratki bolezni, nekateri nagloma; gosto poje zvon mrtvaško pesem, da ne pomnijo še starejši ljudje kaj enakega. Pomenljivo je to, da je več letos rojenih dvojčkov (že pet), nekaj kar se je druga leta le redko pripetilo. Vreme imamo jako slabo, zmiraj bolj hladno, zadnje dneve deži tako, da je Ščevniška dolina podobna reki; vendar je začelo nekaj dni sem vse veselo rasti. Letina še zna biti dobra, če pozneje ne pridejo nad nas posebne elementarne nesreče, vendar letos tukaj sv. Jurij ni prinesel klasa, kakor druga leta. — Ljudem za živino krme pomanjkuje in se tudi težko dobi za drag denar. Vsled tega je živina bolehalva in slaba in nima nič cene. Po vinu se čedalje bolj povprašuje, in tudi še za precejšnjo ceno prodaje, izlasti iz boljših leg. — V našej okolici so se ljudje čvrsto poprijeli ene sorte trsa, izabelke. Kjer je le količkaj gričav svet in ni za drugo rabo sposoben, tam jo zasadijo, kajti čvrsto raste tudi v revni zemlji, goji se

v rajdah, je za mraz malo občutljiva, prinaša pa stoterni sad. Ni boljše pijače v vročem poletnem času pri težkem delu, kakor je tako vino, in se tudi proda celo lahko. Hvale vredno je to, da so se ljudje poprijeli te sorte; prišla je pred malimi leti še le v naš kraj. Sadite torej, posestniki, to sorto povsod, kjer imate tak prostor in kjer vam raste le kako grmovje in trnje, — videli bote kmalu uspeh. Lep izglede nam daje v tem občina Radislavska, v njej se te pijače pridela na leto čez 100 polovnjakov in kjer je bila še pred leti šuma in robidje skoraj brez vsakega dohodka, imajo zdaj lep dobiček. Vendar vsled tega ne smemo opuščati sajenja sadnega drevja, kjer je le ugoden kraj za tisto. Naše prihodnje leposlovno bralno društvo pri Malinedelji vendar s časom stopi v javno delovanje, — začetek je vsak težek. Za nekatere nasprotnike se bomo pa presneto malo brigali. Narodnost, katero je že pred več kakor 40 leti ukrepil nam nepozabljivi gosp. Krempelj, ne sme v nas hirati, temveč mora čvrste kali poganjati in gotovi smo si, da je naša bodočnost. — Kdor ni z nami, on je proti nam.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Velikonočno ustajenje se je po vseh katoliških župnijah slovesno obhajalo, najsijajniše je tisto seveda bilo pri sv. Štefanu na Dunaju. Svitli cesar in njih obilno spremljevalstvo se ga je kakor po navadi udeležilo. — Nadvojvoda Albreht, maršal c. kr. vojske, odpotuje prve dni meseca maja v Bosno in Hercegovino, da si ogleda tamošnje c. kr. vojaštvo. Vrne se na Dunaj skozi Zagreb še le s koncem maja. — Minister za uk in bogočastje, dr. pl. Gautsch, postal je tajni svetnik svitlega cesarja; baron Pino, prej minister za trgovino, postane pa ces. namestnik v Lincu. — Finančni zakon, kakor so ga v drž. zboru za leto 1886. vzprejeli, so svitli cesar že potrdili. — „Slovansko pevsko društvo“ na Dunaju obhaja to leto že 25letnico svojega obstanka. — V Gradcu so si zadnji teden „starokatoliki“ ustanovili svojo novo versko družbo. Pravijo, da bi jih človek pol sto ne naštel ter so neki čudna verska zmes. — Koroški liberalci so si sedaj precej v laseh; v mestnem zastopu in trgovinski kamori v Celovcu očitajo si drug drugemu svoje grehe. Imajo jih v resnici veliko na svoji vesti, toda pravih si še sedaj niso povedali. — Slovenski in nemški župljani v Grafensteinu so svojemu župniku in dekanu, vč. g. Andr. Bizerju, izrekli pismeno vse svoje zaupanje. Liberalci so jih bili namreč grdo napadli in se zdaj sila jezijo radi tega. — Kranjska c. kr. kmetijska družba ima dne 26. maja svoj letni občni zbor v Ljubljani. V njem bode važna

volitev družbinega predsednika, sedaj upamo, da bode na to imenitno mesto prišel mož iz slovenske stranke. — Čitalnica v Gorici kaže se prav živa, v tem poletju napravi več veselice, prvo že dne 1. maja. Na velikonočni ponedeljek imeli so v Gorici veliko konjsko dirko. Gledalcev je imela veliko število. — V Trstu ima „banca popolare“ dne 2. maja občni zbor; v njem pride v razpravo škoda, ki jo ima društvo vsled izneverjenja. Sodi se na več ko 70.000 fl. — Tudi pri Lloydju niso delničarji zadovoljni s svojim upravnim odborom, izlasti ne z baronom Morpurgom. — V Trstu imamo, piše „Ed.“, že polovico preveč advokatov, toda te dni je še prišel nov, nek dr. Marko Constantini. Nam pa se zdi, da bi bilo Trstu več zvestih redarjev treba, kajti ima več, kakor je dobro, dolgoprstnih ljudi. — Minister baron Pražak biva v Zadru na Dalmatinskem, da si okrepi slabo zdravje. Ces. namestnik za Dalmacijo postal je, kakor smo se v zadnjem listu že izrekli, fml. pl. Blažeković. Hrvatje so tega imenovanja sila veseli, kajti je mož rojen Hrvat. — V nekaterih poljskih okrajih so se bali ustaj zoper plemiče, hujškači so kmetom lagali, da jih čejo ti v velikem tednu vse poklati. Ostudnih hujškačev še niso zajeli.

Vnanje države. Vojska med Turčijo in Grško je že na pragu. Če je resnica, kar se brzojavlja, bile so se v noči 22. aprila prednje grške in turške straže, pri sv. Iliju že sprijele. Skrajni čas je toraj, da se velevlasti zedinijo o tem, kako da se Grška pripravi, da se razoroži. Zadnjo soboto bi naj bile to storile, ali pa so s tem že kaj dosegle, je še zmerom vprašanje. — Šakir paša je že prišel v Sredec s pismom, v katerem imenuje sultan bolgarskega kneza za guvernerja Vzhodnje Rumelije, toda knez ga delj časa ni vzprejel, bojda zavoljo velicega tedna ne. — Na Srbskem ste se liberalna in radikalna stranka porazumeli, obe ste bili zoper sedanje ministerstvo, Garašaninu so po takem že šteti dnevi. — Zoper Turčijo sluti se neko gibanje med prebivalci po Makedoniji, krivi so ga bojda ruski agenti, kar pa bržkone ni resnica. — Tudi po Albaniji ni miru. Skaderskega pašo, Russufa Zia, so odstavili in ga zaprli ter ga dolžé, da je mnogo drž. denarja zapravil. — Gosposka zbornica v Berolinu je vzprejela načrt postave, po kateri se stanje kat. cerkve zboljša vsaj nekaj po nemških deželah, toda načrt še pride po veliki noči v zbornico poslancev in ni dvoma, da se tudi v njej vzprejme. — Na Poznanjskem se germanizuje na vse pretege. Ravnatelj poljske mestne šole, Poljak, je stopil v pokoj in na njegovo mesto so postavili Nemca. Dva druga učitelja pa so z iste šole na mah drugam potisnili, češ, da sta za poduk v nemščini premalo skrbela in tako in enako bode šlo, dokler ne bodo sami Nemci na

poljskih šolah. — V belgijskih delalnicah še je vedno polno upornih delalcev. Hišo ravnatelja železne fužine so hoteli z dinamitom izpustiti v zrak, na srečo pa so še prej našli patrono in se je še otelo sedaj njenim prebivalcem življenje. — Na Francoskem so iz vseh bolenišnic odpravili usmiljene sestre ter mesto njih poteknili va-nje svetne postrežnice, toda sedaj so se že jeli tega kesati ali težko, da bi jih žalostne izkušnje z njimi še do cela spametovale. — V Londonu še vedno vre zavoljo predloga glede sprave z Irci. Prvo branje se je sicer že srečno skončalo, a drugo pride še-le maja v zbornico. Dobro ima pač vselej svoje nasprotnike. — Po Italjanskem prikazuje se še zmerom kolera, vendar pa bolj posamez. — Sv. Oče so nuncijs na Dunaju pa v Parizu povzdignili v kardinala. — V Madridu je na Veliki petek nekdo prinesel voščeno svečo na božji grob v cerkvi sv. Ludovika, a v njej so bile patrone ter se je s silnim pokom razletela. V tem je ranila dve osebi. Grdoba je najbrž hotel krasti v zmešnjavi, ki je vsled poka po cerkvi nastala. — Strašna povodenj je v noči 18. aprila preplavila mesto Montreal v severni Ameriki. Mnogo ljudi se je utopilo in škodo cenijo na šest milijonov dolarjev.

Za poduk in kratek čas.

Duhovnija sv. Križa nad Mariborom.

(V spomin njenega stoletnega obstanka. Spisal J. S—a.)
(Dalje.)

2. Cerkev sv. Križa.

Kedaj da je bila cerkev sv. Križa postavljena, ni znano. Verjetno je, da so si bili že prvi, v teh hribih naseljeni kristjani postavili kapelo, v kateri so jim duhovniki iz Maribora in pozneje iz Kamnice prišedši božjo službo obhajali in sv. zakramente delili. Po zimi ali kedar dolže časa ni bilo duhovnika k njim, pa so se menda tudi sami ondu zbirali k skupni molitvi. Da so bržčas že v 13. stoletji, torej pred 6 sto leti tudi ljudje prebivali, smemo iz tega sklepati, ker so bojda lani pri razdiranju stare Strnadove koče, ki je stala pod cesto, k sv. Duhu peljajočo, našli bruno z letnico 1226, in na stari kameniti prižnici se nahaja letnica, katero nekateri čitajo 1293. Ako bi to oboje bilo resnično, tedaj bi bili brez dvoma že pred šest sto leti ljudje tudi bivali in tudi že svojo cerkvico s sedanjo prižnico imeli. Vendar te letnice niso zanesljive, kajti bruno se je žaližbože pokončalo, letnica na prižnici pa je tako zamazana, da se ne da lahko spoznati, in nekateri trdijo, da se ima čitati 1493, kar bi svedočilo, da je prižnica in tedaj morebiti tudi cerkev v 15. stoletju nastala, iz tega pa ne

sledi, da ne bi mogla že prej kakošnja kapelica tukaj biti.

Prvotna kapela je bila gotovo večkrat predelana, povečana in olepšana, dokler ni leta 1884 svoje sedanje snažne podobe dobila. Tistega leta je bila namreč vsa cerkev izvemši zvonik prezidana, znatno povišana, na novo obokana in za eno kapelo z oratorjem povešana. Tudi vso notranjo opravo je dobila novo: tlak, stole, orglje, spovednico: oba oltarja sta bila ponovljena, eden stranski oltar pa je bil odstranjen.

Zdaj ima tedaj cerkev le dva oltarja: veliki oltar sv. Križa in stranski Device Marije v novi kapeli. Prejšnja stranska oltarja sta bojda bila prenesena iz cerkve sv. Alojzija v Mariboru.

Cerkev sv. Križa meri sedaj 26 metrov v dolžosti, 6 m., 10 cm. v širokosti, s kapelo in žagrebom vred pa 14 met. 48 cm., in 11 met. 23 cm. v visokosti.

Zvonik, ki je najstarejši del cerkve je ostal pri zadnjem prenovljenju nespremenjen, samo veliki vhod pod zvonikom se je povečal. V zvoniku so trije zvonovi, ki tehtajo okoli 24 cent.

Veliki zvon ima napis: „Zu Gottes Lob und Ehr hat mich gegossen Salesius Felzl in Gratz, Anno 1817. Durch Beihilfe der Pfarrgemeinde und der Kirchenpropste Josef Hlade, Jakob Werdonig ist diese Glocke beigebracht.“

Na srednjem zvonu je napis: „Martinus Felzl hat mich gegossen in Gratz Anno 1777.“

In na malem zvonu: „Johann Felzl hat mich gegossen in Graz Ano 1841.“

Veliki zvon je bil na stroške faranov in drugih dobrotnikov zlijen prvokrat 1788 ter na ime sv. Urbana dne 7. jan. 1789 v Gradcu posvečen; a ker je dvakrat počil, bil je tretjokrat prelijen 1817 ter istega leta 3. oktobra na čast sv. Križa posvečen. Ta zvon tehtal 1450 funtov.

Mali zvon je bil zlijen in na čast Device Marije posvečen 9. aprila 1788, poznej 1. 1841 pa je bil prelijen in 6. maja spet posvečen. Sprva je tehtal ta zvon 306 funtov.

Najstarejši je torej srednji zvon, ki je bil 1. 1777 zlijen.

Skrb za cerkev in njeno premoženje imata zraven g. župnika dva cerkvena ključarja, ki sta zdaj, oba skrbna farmana, Jakob Sternad in Jakob Hlade. Cerkveniško službo zdaj opravlja Pavlič Janez.

Cerkveno premoženje obstoji v dveh majhnih vinogradih; eden je v Rošpahu, drugi pa v Žurkovem vrhu, ki pa ne rodita toliko, da bi zadostovala za cerkvene potreščine, toraj morajo za nje farani skrbeti.

(Dalje prih.)

Smešnica 17. Ljubenec: „He, sosed, kam pa s svojo čedo?“

Mozirec: „Na Kranjsko.“

Ljubenec: „Kaj nimaš doma piče za njo?“

Mozirec: „Še koj. toda slišal sem, da uči nek učeni profesor v Ljubljani, da je Kranjska „svinjska dežela“. Ker pa se mož še zmerom dobro tamkaj počuti, iz tega sklepam, da je ondi za take-le stvarice dobro življenje.“

Ljubenec: „To bo po takem že, tedaj pa dobro srečo!“

Razne stvari.

(Skalska dekanija) se bode začasno pri knez. škof. konzistoriji v Mariboru oskrbljala. Provizor Skalske fare postal je č. gosp. Jožef Hajšek.

(Žalostna novica.) Č. g. France Trafenik, kn. šk. duh. svetovalec, dekan in župnik v Škalah so dne 24. aprila precej na naglem umrli. Bili so hoteli v Gradcu iskat si zdravja, toda predno so še odšli z doma, so še le 60 let stari, umrli. Rajni gospod so bili ponižni in pobožni dušni pastir in njih verne ovčice bodo jih rade v spominu ohranile. Naj počivajo v miru!

(Repatica.) Te dni se je rano v jutro videla lepa zvezda repatica na nebu. Rep je imela na vzgor, sedaj pa se je že pomeknila niže na jug.

(Na znanje.) Več dopisov imamo v rokah, ki niso zadovoljni z računi svojih dotičnih srenj. Ker pa ne maramo zdražeb in nam za vse te dopise primanjkuje tudi prostora, za to svetujemo možem, ki so kje v srenjskem zastopu, naj dobro pregledajo račun, ki jim ga predlaga župan v potrjenje in ga še le potem podpišejo.

(Redka sreča.) Na Brodu je dne 18. aprila meseca nek ribič ujel v Savi velicega soma. Dolg je bil čez dva metra in težek blizu 100 kilogramov.

(Tati v cerkvi.) Po Koroškem se klata, ki si je izbral za svoje torišče — cerkve. V noči 6. aprila izpraznil je nabiralnico v cerkvi pri Mariji na jezeru, v noči 7. aprila pa v cerkvi na Suhi. Dobili ga še niso.

(Izlet.) Akademsko društvo „Triglav“ v Gradcu priredi z akadem. društvom „Hrvatska“ velik izlet dne 16. in 17. maja v Ptuj. Udeležijo se ga tudi tamburaški zbor in Čehi.

(Za šolo.) Kakor se nam piše, razcvita se lepo podružnica sv. Cirila in Metoda v Gradcu in šteje že čez 90 rednih udov in 3 ustanovnike. Razun nje se je tam ustanovila še druga podružnica tega društva.

(„Pozor.“) Slov. pol. kat. društvo „Pozor“ v Ptujima ima svoj letni občni zbor 6. maja t. l. ob 3. uri popoldne v Nar. domu. Odbor prosi za obilno udeležitev.

(Okrajna volitev.) Kakor smo pričakovali, se je ugovor zoper hišne posestnike v Mariboru ko volilce v skupini velicah posestev zopet zavrgel. Slovenci se pa tudi niso udeležili zato dotične volitve.

(Vabilo.) Celjsko učiteljsko društvo ima v četrtek, dne 6. maja t. l. ob 11. uri dopoldne v prostorih Celjske okoliške šole svoje redno mesečno zborovanje. Dnevni red: 1. Društvene reči: a) dopisi prvosedstvu, b) poročilo pregledovalcev lanskich društvenih računov, c) poročilo o peticiji Tolminkoga učit. društva. 2. Govor g. Iv. Rupnik-a o vzrejanji drevesc do presajanja na določeni kraj, in kako lahko šolski vrt za povzdigo sadjereje veliko pripomore. 3. Učni poskus iz somatologije, govori g. A. Brezovnik. 4. Predlogi. — K prav obilni udeležbi vabi najljubnejše odbor.

(Vabilo.) Cesarjevič Rudolfovo sadjerejsko društvo za Spodnji Štajer bode imelo letošnji spomladanski občni zbor na dan 9. maja t. l. popoldne po večernicah s sledečim programom: 1. Poročilo predsednikovo. 2. Poročilo blagajnikovo. 3. Poročilo tajnikovo. 4. Prednašanje o sadjereji. 5. Posvetovanje zaradi udeležbe na razstavah. 6. Nasveti. Odbor

(Založen denar.) Zadnji četrtek si je neka gospa na trgu v Mariboru kupila mesa za veliko noč, a ko je odšla, pustila je pri špeharju ležati hranilne bukvice za 120 gld. in še povrh 20 gld. v gotovem. Vestni mož je zanesel denar v mestni urad, toda gospa še ni prišla po-nj.

(Samomor.) Na veliki petek se je Andrej Jež, posestnik na Vinskem vrhu obesil. Isto je bil že sicer par tednov poprej storil, toda žena ga je takrat še bila rešila. Sedaj so ga pa že mrtvega našli viseti na orehu za hišo.

(Nesrečen pad.) Blizu Ptuja je g. Sim. Adam, klobučar iz Maribora, skočil z voza, na katerem se je peljal na sejem, v tem pa se mu je revolver sprožil v žepu in mož se je pri priči zgrudil mrtev na tla.

(Pristna raba) Kakor je znano, so bili na cvetno nedeljo nemški dijaki na Ptuj pri-kričali, župan, g. J. Ekel, se je menda tega upitja zbal ter jim je jaderno hitel naproti. Na Bregu so ga pa burši vzdignili na voz, na katerem so se pripeljali in so brž šinili ž njim v kasino. Tam so jih pa celo venčali, toda čudno, tiste vence so čez dva dni mastni voli nosili na rogéh, katere je tamošnji mesar bil za veliko noč nekje na Ogerskem kupil. Smeha je bilo vsled te prikazni obilo po mestu.

(Neprevidnosti nasledek.) V Bočni je kočar M. Berglez razžagoval bukove cole a prišel je po neprevidnosti pod odžagan konec. Ta mu je zlomil prsi in mož je v malih trenotkih umrl.

(Razstava.) Dež odbor pa c. kr. kmetijska družba v Gradcu sta se izrekla za obrtnijsko in kmetijsko razstavo na Ptuj za okraje: Ptujski, Rogaški, Ljutomerski, Ormožki pa Gornje-Radgonski. Razstava ima se goditi jeseni in bo združena s konjsko dirko in premiranjem konj.

(Za šulverein.) Krajna skupina šulvereina v Marenbergu je šulvereinu, ne vemo zakaj, 9 gld. in 10 kr. odposlala. Ali ne vidijo ti gospodje vsak dan doma otrok iti v šolo na pol golih? Tu je treba pomoči.

(Od mladine.) Deček še le 16 let star, Jaka Orozel, je dne 19. t. m. uskočil iz ječe v Šoštanju. Bili so ga zavoljo tatvine zaprli.

(Poziv slovenskim pisateljem.) Odbor „Matiice Slovenske“ se obrača do vseh rodoljubnih pisateljev slovenskih z iskreno prošnjo, da bi čim preje tem bolje poslali kaj primernih doneskov za letošnji „Letopis“. Kakor lani, se bodo sprejemali tudi letos samo izvirno znanstveni in znanstveno poučni spisi iz raznovrstnih strok človeškega znaaja; vendar je želeli, da bi čč. gg. pisatelji svojim razpravam izbrali take predmete, ki ugajajo potrebam naroda slovenskega ter zaradi svoje splošnje zanimljivosti prijaajo večini matičinih društvenikov. Rokopisi naj se pošiljaajo najpozneje do 15. maja 1886. leta predsedništvu Matice Slovenske v Ljubljani.

(Duhovske spremembe.) Č. g. Jožef Žehel, župnik pri sv. Petru v Sav. dolini, dobil je župnijo v Mozirju, č. g. France Rojko, provisor v Razboru, postal je župnik ravno tam. Župniji v Zavrčah pa v Škalah ste razpisani.

Loterijske številke:

V Trstu 24. aprila 1886:	25, 62, 43, 68, 28
V Lincu „ „	51, 88, 44, 41, 7

Prihodnje srečkanje 1. maja 1886

Hiša s tremi izbami, kletjo, kuhinjo, gospodarsko poslopje s hlevom in nekaj vrta se takoj da v našem v sredini trga v Št.-Jurji ob južni žel. Več o tem pové gospod

Jakob Drogenik,

trški ključar v Št.-Jurji.

Malo preigran klavir,

dober, s šest in pol oktav prodaja Gr. Kerpač, organist v Šentilju, pošta Mislinje. Cena je 75 gold.

Gregor Kerpač,

2-3.

organist.

Peter Fritz-ova udova

pasar in izdelovalec bronastega in kovinskega blaga

Viktringhofske ulice v **Mariboru** Viktringhofske ulice

(tvrška obstoji že 100 let)

priporoča se slavnemu občinstvu, posebno pa visokočastiti duhovščini s svojo zalogo mnogovrstnega blaga, katero izdeluje po najnovejših risanjih in mu predloženih obrazcih, kakor:

monstrance, kelihe, ciborije, oltarske svečnike in svečnike ob podobah, lampe, lustre, kadilne posode, križe, strelovode itd.

Staro in ne več porablljivo blago in druge kovinske stvari se prav naglo in po dobri ceni popravljajo, o ognju pozlačujejo, posrebrujejo in tudi bronsirajo.

Kupuje in tudi zamenjava se staro srebro, baker, medenina in se pošteno odkupuje.

Za čisto, dobro, in trdno delo po nizkej ceni sem porok.

P. n. kupce prosim, da naj blagovolijo meni ravno tako zaupati, kakor mojemu pokojnemu možu.

3—3

Nova zaloga slovenskih molitvenih knjig!

Podpisano največje založništvo nemških, molitvenih knjig je prevzelo v zadnjem času tudi založništvo slovenskih molitvenih knjig in je vže dalo na svetlo osem različnih molitvenikov, katere so spisali najbolj sloveči slovenski duhovni pisatelji.

Mnogo tisuč slovenskih knjig razne vsebine in zunanje dragocenosti imamo vže zdaj na razpolaganje.

Opiraje se na svoje staroslavno in največje založništvo nemških molitvenih knjig in na lastno največje knjigovezstvo s pomočjo strojev in ker smo si vže pridobili za svoje podvzette več najboljših slovenskih duhovnih pisateljev, nam je mogoče, da prekosimo ne samo po vsebini, temveč posebno po zunanosti molitvenih knjig vse dosedanje slovenske založnike molitvenikov.

Konečno izjavljamo, da prodajamo svoje slovenske molitvene knjige najbolj različne vsebine in od najbolj priprostega do najbolj finega vezanja **za 15 odstotkov ceneje** kot katerikoli prejšnji slovenski knjigotržec.

Upajoč, da se naše koristno in reelno podvzette povzdigne v kratkem na najvišjo stopinjo, vabimo slavno slovensko občinstvo in knjigotržec k nakupu naših v vsakem obziru dovršenih molitvenih knjig.

Z odličnim spoštovanjem

Ignacij Knitel,

veliki založnik nemških in slovenskih molitvenih knjig
v **Insbruku.**

2—3